

Arbejdsskadestyrelsen

Vejledning om anerkendelse
af psykiske lidelser

VEJLEDNING OM
ANERKENDELSE AF PSYKISKE
LIDELSER

Tryk: ViGra, Vejle

1. udgave: 2.000

Pris: 80,00 kr. inkl. moms

ISBN: 87-90691-06-7

Kan købes i Arbejdsskadestyrelsens Kundecenter,
telefon: 39 17 77 00.

November 2000

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	5
2. ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ULYKKESTILFÆLDE, JF. LOV OM SIKRING MOD FØLGER AF ARBEJDSKAD, § 9, NR. 1	7
2.1. Direkte vold	8
2.2. Voldsom begivenhed	8
2.3. „Lige ved“-påkørsel	8
2.4. Påkørsel af dyr	9
2.5. Trusler om vold	9
2.5.1. Bankansatte og kassemedarbejdere m.v.	10
2.5.2. Socialrådgivere, sagsbehandlere m.v.	10
2.5.3. Lærere m.v.	11
2.6. Vidne til voldsom begivenhed	13
2.7. Tilsyn	14
2.8. Alvorlige ulykker	14
2.9. Psykiske symptomer som følge af ulykkestilfælde med fysiske følger	15
2.9.1. Formodningsreglen	15
2.9.2. Beskedne fysiske traumer	15
2.9.3. Omfattende fysiske traumer	16
3. ANERKENDELSE AF PSYKISKE LIDELSER SOM FØLGE AF SKADELIGE PÅVIRKNINGER AF HØJST 5 DAGES VARIGHED, JF. § 9, STK. 2	17
4. ANERKENDELSE AF PSYKISKE LIDELSER SOM ERHVERVSSYGDOMME EFTER FORELÆGGELSE FOR ERHVERVSSYGDOMSUDVALGET, JF. § 10, STK. 3	19
4.1. Erhvervssygdomsudvalgets anerkendelseskriterier	20
4.1.1. Afvisning af anerkendelse, fordi kravene til belastning og/eller diagnose ikke var opfyldt	20
4.1.2. Afvisning af anerkendelse, fordi belastningen ikke var ud over det sædvanlige	21
4.1.3. Afvisning af anerkendelse i tilfælde, hvor der er rejst sigtelse mod skadelidte	21

4.1.4. Anerkendelse, hvor belastningen var ud over det sædvanlige	22
4.1.5. Sex-chikane	23
5. AFGRÆNSNING MELLEML ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ERHVERVSSYGDOM OG SOM ULYKKESTILFÆLDE	25
5.1. Anerkendelse af psykisk lidelse som erhvervssygdom	25
5.2. Anerkendelse af psykisk lidelse som erhvervssygdom med forbehold for forudbestående lidelse	25
5.3. Anerkendelse af psykisk lidelse som ulykkestilfælde	26
5.4. Anerkendelse af ulykkestilfælde med forbehold for forudbestående psykisk lidelse	26
5.5. Anerkendelse af belastende episoder ud over anerkendte ulykkestilfælde	26
6. GODTGØRELSE FOR MÉN	29
7. ERSTATNING FOR ERHVERVSEVNETAB	31
BILAG	33
AKUT BELASTNINGSREAKTION	33
POSTTRAUMATISK BELASTNINGSREAKTION	34
PERSONLIGHEDSÆNDRING EFTER KATASTROFEOPLEVELSE	35

I. INDLEDNING

Vejledningen vedrører behandlingen af anerkendelses-spørgsmålet ved anmeldelse af psykiske lidelser som følge af henholdsvis ulykkestilfælde (Afsnit 2), kortvarige skadelige påvirkninger (Afsnit 3) og erhvervssygdomme (Afsnit 4). Herudover beskrives Erhvervssygdoms-udvalgets anerkendelsespraksis (Afsnit 4.1.) og afgrænsningen mellem psykiske lidelser vurderet som erhvervs-sygdomme og som ulykkestilfælde (Afsnit 5).

Vejledningen skal være en hjælp til korrekt oplysning og behandling af sagerne, og samtidig skulle den gerne bi-
drage til forståelsen af, hvornår en psykisk lidelse har sammenhæng med arbejdet.

2. ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ULYKKESTILFÆLDE, JF. LOV OM SIKRING MOD FØLGER AF ARBEJDSKADE, § 9, NR. 1

Lov om sikring mod følger af arbejdsskade giver ikke nogen definition af begrebet ulykkestilfælde. Inden for forsikringsretten beskrives ulykkestilfælde som en udefrakommende eller virkende af den forsikredes vilje uafhængig, pludselig indtrædende begivenhed, der har skadelig påvirkning af helbredstilstanden til følge.

Det skal med andre ord være muligt at konstatere en pludselig begivenhed, dvs. en tidsmæssig ganske kortvarig påvirkning, fx i form af fald, slag m.v., som medfører en skadelig påvirkning af helbredet, fx i form af brud, sår m.v.

En psykisk lidelse kan opstå som følge af et ulykkestilfælde eller en begivenhed, der kan sidestilles med et ulykkestilfælde.

Hvis der er tale om et ulykkestilfælde med direkte vold over for den skadelidte, vil det ikke være vanskeligt at anerkende hændelsen som ulykkestilfælde.

Er der tale om en begivenhed, som må sidestilles med et ulykkestilfælde, vil der blive lagt vægt på, om hændelsen ligger udover, hvad der er sædvanligt ved varetagelsen af arbejdet, og på karakteren og alvoren af den beskrevne situation.

Ved anerkendelse af ulykkestilfælde er det ikke en betin-

gelse, at der er diagnosticeret en egentlig psykisk lidelse. Følger af hændelsen i form af psykiske symptomer kan være nok.

2.1. DIREKTEVOLD

Som udgangspunkt vil tilfælde, hvor den skadelidte har været udsat for direkte vold og har følt psykisk ubehag, blive anerkendt som ulykkestilfælde, allerede fordi skadelidte har været udsat for en fysisk påvirkning i form af slag, spark eller lignende.

2.2. VOLDSOM BEGIVENHED

Også tilfælde, hvor skadelidte har været indblandet i en voldsom begivenhed, der ligger udover, hvad der er sædvanligt ved arbejdets udførelse, vil kunne anerkendes som ulykkestilfælde.

Eksempel 1

En lokomotivfører var ude for, at en selvmorder kastede sig ud foran toget.

Eksempel 2

En lokomotivfører fik et chok, da han senere blev underrettet om, at han havde påkørt en person.

2.3. „LIGEVED“-PÅKØRSEL

Tilfælde, hvor skadelidte med god grund frygtede, at han havde påkørt en person, kan efter omstændighederne anerkendes.

Eksempel 3

En lokomotivfører måtte foretage en nødopbremsning.

2.4. PÅKØRSEL AF DYR

Er det dyr, der påkøres, bliver tilfældet som udgangspunkt ikke anerkendt. Efter en konkret vurdering kan hændelsen imidlertid anerkendes, hvis der er særlige forhold, der gør sig gældende.

Eksempel 4

En lokomotivfører påkørte en ko om natten uden at vide, hvad han havde ramt. Koen lå på sporet og klagede sig. Hændelsen blev anerkendt.

2.5. TRUSLER OM VOLD

Når der er tale om trusler om vold, skal den skadelidte have været udsat for begivenheder, der ligger udover, hvad der almindeligvis kan forekomme på den pågældende arbejdsplads.

Ved vurderingen af anerkendelsesspørgsmålet vil der bl.a. blive lagt vægt på, om der er en berettiget forventning om, at en konkret trussel vil blive ført ud i livet.

Har den pågældende truet mange gange, uden at der var realiteter bag, taler det for afvisning.

Det er også væsentligt at se på hele situationen. Er den truende en stor og stærk person, som den skadelidte er alene med, taler det for anerkendelse.

Der kan ikke siges noget entydigt om det sædvanlige eller forventelige inden for forskellige erhverv, men det forhold, at hændelsen er sædvanlig eller forventelig, gør den i almindelighed mindre belastende.

I det følgende redegøres for praksis for anerkendelse af psykiske lidelser som ulykkestilfælde med eksempler fra forskellige erhvervsgrupper.

2.5.1. BANKANSATTE OG KASSEMEDARBEJDERE M.V.

Bankansatte og kassemedarbejdere er de grupper på arbejdsmarkedet, der er mest udsat for røverier.

Udgangspunktet er, at et røveri altid indeholder en trussel om vold og dermed er til anerkendelse. En bankansat eller en kassemedarbejder, der bliver udsat for røveri, hvor truslen er, eller synes at være, rettet mod dem selv, vil få hændelsen anerkendt som ulykkestilfælde.

Se desuden pkt. 2.6.

2.5.2. SOCIALRÅDGIVERE, SAGSBEHANDLERE M.V.

Socialrådgivere og sagsbehandlere arbejder bl.a. med socialt belastede klienter. Det medfører, at arbejdsmiljøet kan være psykisk belastende alt efter hvilket arbejdsområde, den enkelte varetager. Socialrådgivere og sagsbehandlere må således være indstillet på en til tider hård omgangstone fra klienterne. Ved vurderingen af om en hændelse kan anerkendes, er det væsentligt, om de fremsatte trusler m.v. ligger udover, hvad socialrådgiveren/sagsbehandleren sædvanligvis kommer ud for i det daglige arbejde.

Eksempel 5

En socialrådgiver blev ringet op af en klient, der var kendt i kommunen som særdeles voldelig. Socialrådgiveren havde i længere tid haft kontakt med klienten, som ofte reagerede voldsomt verbalt, når han ikke fik, hvad han ønskede. I dette tilfælde spurgte klienten, om socialrådgiveren havde prøvet at få en revolver for panden. Derefter truede han socialrådgiveren og hans familie og oplyste samtidig, at han kendte privatadressen. Der blev optaget politirapport, og socialrådgiveren måtte i en periode flytte til en anden adresse. Tilfældet blev anerkendt.

Tidligere begivenheder og et godt kendskab til den, der truer, kan have betydning for spørgsmålet om anerkendelse.

Hvis den pågældende er kendt for at realisere sine trusler, taler det for anerkendelse. Ringer klienten socialrådgiveren/sagsbehandleren op privat og har orienteret sig om familieforhold, antal børn m.v., taler det også for anerkendelse.

Eksempel 6

En medarbejder i Dansk Flygtningehjælp fik et psykisk chok, da en klient sparkede døren ind til hendes kontor og raserede det og to andre kontorer. Tilfældet blev anerkendt. Der blev lagt vægt på, at medarbejderne havde grund til at føle sig direkte truet.

Eksempel 7

En socialrådgiver blev ved en telefonsamtale truet på livet af en klient, hun ikke kendte. Tilfældet blev afvist. Der blev lagt vægt på, at der ikke forelå umiddelbare, håndgribelige tegn på, at en faretruende situation kunne opstå øjeblikkeligt. Socialrådgiveren var ej heller fysisk impliceret i en dramatisk hændelse.

Eksempel 8

En socialrådgiver deltog i et møde, hvor det blev besluttet, at et barn skulle tvangs fjernes. Barnets fader, der var kendt i kommunen som særdeles voldelig, ringede herefter til hende privat og truede flere gange hende og hendes familie på livet. Tilfældet blev anerkendt. Der blev lagt vægt på, at truslerne var af så konkret og alvorlig karakter, at de lå udover, hvad der normalt må antages at følge af arbejdet i en socialforvaltnings bistandsafdeling.

2.5.3. LÆRERE M.V.

Folkeskolelærere arbejder med almindelige elever, og det

er ikke sædvanligt, at de kommer ud for voldsomme begivenheder som et led i deres arbejde. Som eksempler på episoder, der er anerkendt som ulykkestilfælde, kan imidlertid nævnes følgende:

Eksempel 9

En kvindelig lærer tog en samtale med en elev fra 7. klasse i anledning af, at eleven havde slået en mindre elev fra 3. klasse. Under samtalen blev eleven hidsig og smed en stol hen ad gulvet, tog herefter bagfra fat i den stol, læreren sad på, og forsøgte at vælte læreren bagover. Læreren holdt fast i bordet, så det ikke lykkedes. Eleven overdyngede læreren med skældsord og forlod lokalet. Læreren modtog senere psykologbehandling på grund af episoden. Tilfældet blev anerkendt.

Eksempel 10

En 31-årig kvindelig lærer bad en 17-årig dreng om at gå udenfor, hvis han ville ryge. Eleven nægtede, hvorefter læreren gentog, at han skulle gå udenfor. Eleven tog herefter fat i lærerens trøje ved brystet med begge hænder. To andre elever måtte hjælpe, før eleven slap taget. Læreren var gravid og var derfor bange for, at der skulle ske noget med barnet. Læreren modtog senere psykologhjælp på grund af episoden. Tilfældet blev anerkendt.

Eksempel 11

En 49-årig mandlig lærer forhindrede 2 elever fra 7. klasse i at komme op at slås. Elev A havde armen i gips. Elev B var truende over for elev A og læreren. Læreren måtte trænge elev B op i et hjørne for ikke at blive slået. Tilfældet blev anerkendt. Begrundelsen var, at skadelidtes indgriben var nødvendig for at beskytte elev A, og at skadelidte ikke kunne forvente, at elev B i denne situation ville angribe ham.

2.6. VIDNE TIL VOLDSOM BEGIVENHED

Udgangspunktet er, at det forhold, at den pågældende har været vidne til fx et røveri mod en kollega, ikke er tilstrækkeligt til at anerkende en psykisk lidelse som en arbejdsulykke. Den pågældende skal have haft en berettiget grund til at føle sig truet. Det er således heller ikke nok, at den pågældende har været til stede i bygningen, hvor røveriet er foregået, eller senere er blevet underrettet om, at der har været røveri.

Eksempel 12

En bankansat fik refereret, at der under hendes ferie havde været et røveriforsøg mod banken. Tilfældet blev afvist, da den ansatte ikke var til stede under røveriforsøget og således ikke var truet.

Eksempel 13

En bankansat fik et psykisk chok, da en maskeret mand kom ind i banken og pegede på personalet med en pistol og bad dem og kunderne om at forholde sig roligt. Pistolen var ikke direkte rettet mod skadelidte, men tilfældet blev anerkendt, fordi røveren truede alle i banken.

Eksempel 14

En beskæftigelseskonsulent overværede, at en klient kastede en papirholder efter en socialrådgiver, en sten gennem ruden og ødelagde inventaret på kontoret. Tilfældet blev anerkendt, da der var tale om en voldelig episode, der lå udover, hvad en beskæftigelseskonsulent måtte forvente på sit arbejde.

Psykiske skader kan undtagelsesvis anerkendes som ulykkestilfælde i situationer, hvor skadelidte er vidne til en alvorlig ulykke.

Eksempel 15

En lokomotivassistent var vidne til, at en kollega blev klemt mellem to togvogne, hvorved et ben blev kørt

af. Tilfældet blev anerkendt. Der blev lagt vægt på, at assistenten var den første, der kom til stede, at han ikke havde haft mulighed for at afværge situationen, og at det var en stærk traumatisk oplevelse at komme den lemlæstede kollega til hjælp.

Eksempel 16

En hjemmehjælper fandt en klient, der lå død. Tilfældet blev ikke anerkendt, da der var tale om en begivenhed, der ikke gik udover, hvad der kunne påregnes inden for faget.

Plejepersonale, der konfronteres med patienter, der har begået selvmord, vil kunne få hændelsen anerkendt som ulykkestilfælde, hvis selvmordet er af voldsom karakter.

2.7. TILSYN

Har den skadelidte tilsyn med og ansvar for personer, som udsættes for en alvorlig ulykke, kan hændelsen anerkendes.

Eksempel 17

En socialpædagog var vidne til, at et handicappet barn blev påkørt af en bus og dræbt. Hændelsen blev anerkendt. Der blev lagt vægt på, at socialpædagogen havde opsynet med og var ansvarlig for barnet i ulykkesøjeblikket.

2.8. ALVORLIGE ULYKKER

En ulykke kan medføre psykiske gener, selv om der ikke er et fysisk mén. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor den skadelidte er passager i en bil, der er involveret i et alvorligt færdselsuheld. Hvis skadelidte har været i livsfare, vurderes det, om eventuelle psykiske følger af ulyk-

ken i sig selv kan give grundlag for méngodtgørelse eller betaling af udgifter til psykologbehandling.

2.9. PSYKISKE SYMPTOMER SOM FØLGE AF ULYKKES- TILFÆLDE MED FYSISKE FØLGER

2.9.1. FORMODNINGSREGLEN

Når et ulykkestilfælde med fysiske følger er anerkendt, vil også psykiske følger være omfattet af anerkendelsen. Det gælder også, når anerkendelsen alene vedrører den fysiske skade. Der henvises til formodningsreglen i § 13 i lov om sikring mod følger af arbejdsskade, hvorefter et varigt mén anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler imod.

2.9.2. BESKEDNE FYSISKE TRAUMER

I enkelte tilfælde anmeldes et ulykkestilfælde med et meget lille fysisk mén, og samtidig anmeldes psykiske symptomer som følge af hændelsen.

Eksempel 18

Skadelidte havde skåret sig på et stykke papir og anmeldte sår på højre pegefinger og psykiske symptomer.

Arbejdsskadestyrelsen anerkendte hændelsen som et ulykkestilfælde, men det fremgik samtidig af afgørelsen, at de psykiske symptomer ikke var omfattet af anerkendelsen. Det betød, at fx udgifter til psykologbehandling ikke ville blive dækket af arbejdsskade-forsikringen.

2.9.3. OMFATTENDE FYSISKE TRAUMER

Ved omfattende fysiske traumer er Arbejdsskadestyrelsen opmærksom på eventuelle psykiske følger og vil i samarbejde med styrelsens psykiatriske lægekonsulent vurdere en eventuel forhøjelse af ménprocenten.

Eksempel 19

En chauffør i en lastvogn, som faldt 40 meter ned ad en skrænt, pådrog sig et samlet mén på 45 procent. Han havde smerter i bækkenet, sædesmerter, gener fra venstre arm med let bevægenhedsættelse og en let lammeelse af venstre fod. Derudover led han af symptomer på en posttraumatisk belastningsreaktion i form af angst for højder og bilkørsel, søvnbesvær, mareridt, irritabilitet, koncentrationsbesvær og nedsat libido. Det kirurgiske mén blev vurderet til 20 procent, det neurologiske mén til 10 procent, og det psykiske mén blev vurderet til 15 procent.

3. ANERKENDELSE AF PSYKISKE LIDELSER
SOM FØLGE AF SKADELIGE PÅVIRKNIN-
GER AF HØJST 5 DAGES VARIGHED,
JF. § 9, STK. 2

De skadelige påvirkninger, der falder ind under denne bestemmelse, har ifølge praksis en varighed fra 3-4 timer op til 5 dage, før symptomerne opstår.

Eksempel 20

En kvinde var igennem 2 nætter udsat for grove seksuelle krænkelser fra en mandlig kollega, som havde vagten sammen med hende. Der var tale om både psykiske og fysiske krænkelser og trusler. Arbejds-skadestyrelsen lagde ved anerkendelsen vægt på situationens usædvanlige karakter og alvor og det forhold, at der var klar sammenhæng mellem chikanen og reaktionen.

4. ANERKENDELSE AF PSYKISKE LIDELSER SOM ERHVERVSSYGDOMME EFTER FORE- LÆGGELSE FOR ERHVERVSSYGDOMS- UDVALGET, JF. § 10, STK. 3

Psykiske lidelser er ikke nævnt på fortegnelsen over erhvervssygdomme, senest bekendtgørelse nr. 175 af 14. marts 2000.

Årsagen er, at der ikke er lægelig dokumentation for sammenhæng mellem en nærmere bestemt arbejdsbetinget belastning og udvikling af en psykisk lidelse.

Anerkendelse af psykiske lidelser som erhvervssygdomme kan derfor kun ske efter forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget.

Betingelsen for anerkendelse er, at lidelsen må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdets særlige art, jf. § 10, stk. 1, nr. 2. Arbejdsskadestyrelsen træffer afgørelse om anerkendelsesspørgsmålet på baggrund af Erhvervssygdomsudvalgets indstilling.

Vurderingen af, om en psykisk lidelse er arbejdsbetinget, er vanskelig. Psykiske lidelser kan opstå på grund af belastninger i privatlivet eller tilsyneladende uden årsag. Det er vanskeligt at fremskaffe videnskabelig dokumentation for årsagssammenhæng mellem arbejdsforhold og psykiske lidelser, der kan benyttes ved behandlingen af den enkelte sag.

Arbejdsskadestyrelsen lægger vægt på oplysningerne om arbejdet, belastningens art og sygdomsforløbet, og på, om

der kan være andre forklaringer på den psykiske lidelse, fx en forudbestående psykisk lidelse eller en belastning i privatlivet.

4.1. ERHVERVSSYGDOMSUDVALGETS ANERKENDELSESKRITERIER

Det er udvalgets praksis at anerkende psykiske lidelser som erhvervssygdomme, hvis der har været tale om længevarende arbejdsmæssige belastninger, der indeholder begivenheder i form af vold, trusler om vold eller tilsvarende belastninger, der er ud over det sædvanlige i det pågældende erhverv.

Der bliver lagt vægt på, at der er sammenhæng mellem fx truslerne og udviklingen af den psykiske lidelse.

Der bliver endvidere lagt vægt på, at pågældende ikke led af en psykisk sygdom, inden den arbejdsmæssige belastning fandt sted, der kunne begrunde det posttraumatiske stress-syndrom.

Endelig bliver der lagt vægt på, at diagnosen er posttraumatisk stress-syndrom/belastningsreaktion. Denne lidelse anses for overvejende at være forårsaget af ydre belastning og kan eventuelt medføre varigt psykisk mén (vedr. diagnosen se bilaget).

4.1.1. AFVISNING AF ANERKENDELSE, FORDI KRAVENE TIL BELASTNING OG/ELLER DIAGNOSE IKKEVAR OPFYLDT

Eksempel 21

En sygehjælper med arbejde som fast nattevagt på et psykiatrisk hospital og et psykiatrisk plejehjem udvik-

lede symptomer på posttraumatisk stress-syndrom. Erhvervssygdomsudvalget indstillede sagen til afvisning med den begrundelse, at der ikke var beskrevet konkrete episoder, der efter udvalgets praksis kunne begrunde anerkendelse af et posttraumatisk stress-syndrom.

4.1.2. AFVISNING AF ANERKENDELSE, FORDI BELASTNINGEN IKKE VAR UD OVER DET SÆDVANLIGE

Eksempel 22

En sygeplejerske, der var ansat i Vestre Fængsel, blev truet og chikaneret af en indsat. Hun udviklede en reaktiv depressiv tilstand. Sagen blev afvist efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, der lagde vægt på, at chikanen og truslerne ikke var af livstruende karakter, og at det var foregået i et forventeligt hårdt miljø.

Eksempel 23

En fængselsfunktionær, der var ansat i et arresthus, blev truet af en indsat med, at han ville bombe hans bil. En anden af de indsatte kastede rundt med inventaret i arresthuset. Sagen blev afvist. Der blev lagt vægt på, at truslerne ikke lå udover, hvad man måtte forvente at blive udsat for i forbindelse med arbejdet som fængselsfunktionær.

4.1.3. AFVISNING AF ANERKENDELSE I TILFÆLDE, HVOR DER ER REJST SIGTELSE MOD SKADELIDTE

Eksempel 24

En mandlig børnehavepædagog blev sigtet for blufærdighedskrænkelser over for børn, der var i børnehaven, hvor han var ansat. Han udviklede herefter en psykisk lidelse. Sagen blev afvist efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget. Begrundelsen var, at det ikke var

selve arbejdet som pædagog, der havde forårsaget lidelsen, men sigtelsen og de efterfølgende konsekvenser.

Eksempel 25

En kvindelig pædagog blev sigtet for blufærdighedskrænkelser over for et barn i institutionen, hvor hun var ansat. Sagen blev afvist under henvisning til, at der efter Erhvervssygdomsudvalgets praksis lægges vægt på, om der er tale om en posttraumatisk stress-tilstand efter belastninger i form af serier af vold eller trusler om vold eller andre tilsvarende voldsomme eller helt ekstreme belastninger over en længere periode. Der blev endvidere lagt vægt på, at den skadelidte ikke havde alle symptomer på en posttraumatisk stress-tilstand.

4.1.4. ANERKENDELSE, HVOR BELASTNINGEN VAR UD OVER DET SÆDVANLIGE**Eksempel 26**

En kontorfunktionær, der solgte billetter på en S-togsstation, var ude for selvmord, andre dødsfald og trusler under sit arbejde på stationen. Sagen blev anerkendt efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, som fandt, at hændelserne lå udover, hvad der kunne forventes af arbejdet som kontorfunktionær.

Eksempel 27

En officer, der var udstationeret i Kuwait og senere i Kroatien ved de fredsbevarende styrker, oplevede, at en irakisk soldat blev henrettet ved at blive skudt gennem munden. Han var desuden udsat for en række voldsomme begivenheder, både direkte krigshandlinger og overgreb på civile. Han udviklede en posttraumatisk belastningsreaktion. Sagen blev anerkendt efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, som lagde vægt på, at skadelidte som led i tjenesten ved de fredsbevarende styrker havde været udsat for en række belastende

situationer. Udvalget lagde endvidere vægt på, at der ved de lægelige undersøgelser var påvist en psykisk lidelse i form af posttraumatisk belastningsreaktion. Udvalget lagde endelig vægt på, at der var god overensstemmelse mellem de arbejdsmæssige påvirkninger og lidelsen.

Eksempel 28

En chauffør kørte nødhjælpsforsyninger i Bosnien. Han oplevede, at hele byer blev udslettet, og at han måtte køre i områder med direkte krigshandlinger. Konvojen blev dagligt standset af bevæbnede soldater eller civile, der truede med våben for at få udleveret penge og lignende. Chaufføren udviklede et posttraumatisk belastningssyndrom. Sagen blev anerkendt efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, som lagde vægt på, at der havde været tale om en række voldsomme oplevelser som nødhjælpschauffør i områder med direkte krigshandlinger og trusler i forbindelse med røveriske overfald og lignende. Udvalget fandt endvidere, at der var god sammenhæng mellem de arbejdsmæssige påvirkninger og lidelsen.

4.1.5. SEX-CHIKANE

Eksempel 29

Den skadelidte var ansat som ufaglært kok. Efter et halvt års ansættelse begyndte chefen i stigende grad at gøre seksuelle tilnærmelser med fysiske berøringer m.v. Senere begyndte han uretmæssigt at beskyldte hende for fejl og at udøve telefonchikane. Skadelidte udviklede et posttraumatisk stress-syndrom. Sagen blev anerkendt efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, som lagde vægt på, at det dokumenterede hændelsesforløb i form af sex-chikane med overvejende sandsynlighed havde medført et posttraumatisk stress-syndrom.

5. AFGRÆNSNING MELLEM ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ERHVERVSSYGDOM OG SOM ULYKKESTILFÆLDE

5.1. ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ERHVERVSSYGDOM

Som det fremgår ovenfor under punkt 4.1., er et af kravene til anerkendelse af en psykisk lidelse som erhvervssygdom, at der har været tale om længerevarende arbejdsmæssige belastninger, der indeholder flere begivenheder i form af vold og trusler om vold eller tilsvarende belastninger, der er ud over det sædvanlige eller forventelige i det pågældende erhverv. Herudover skal diagnosen være posttraumatisk stress-syndrom/posttraumatisk belastningsreaktion. Det karakteristiske ved denne lidelse er, at den skadelidte genoplever de traumatiske hændelser, der udløser tilstanden. Det vil sige, at belastningen indgår i lidelsen til forskel fra andre psykiske lidelser, der kan være forårsaget af samvirkende årsager.

5.2. ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ERHVERVSSYGDOM MED FORBEHOLD FOR FORUDBESTÅENDE LIDELSE

Psykiske lidelser er endnu ikke anerkendt som erhvervssygdomme med forbehold for forudbestående psykiske lidelser. Det kan imidlertid godt tænkes, at en psykisk lidelse kan anerkendes med forbehold, hvis der er tale om 2 forskellige psykiske diagnoser.

Det kan ligeledes tænkes, at en forværring af en psykisk lidelse kan anerkendes, fx angstlidelser.

5.3. ANERKENDELSE AF PSYKISK LIDELSE SOM ULYKKESTILFÆLDE

Som beskrevet i punkt 2 skal der være tale om en pludselig indtrådt begivenhed, altså en kortvarig påvirkning. Der er ikke krav om diagnosticering af en psykisk lidelse; psykiske symptomer er nok. Det skal ses i sammenhæng med, at der i disse tilfælde er dokumentation for et ulykkestilfælde, der kan have psykiske følger.

5.4. ANERKENDELSE AF ULYKKESTILFÆLDE MED FORBEHOLD FOR FORUDBESTÅENDE PSYKISK LIDELSE

Psykiske lidelser er i mange tilfælde blevet anerkendt som ulykkestilfælde med forbehold for forudbestående psykiske lidelser.

5.5. ANERKENDELSE AF BELASTENDE EPISODER UD OVER ANERKENDTE ULYKKESTILFÆLDE

Der er sager, hvor der over tid er tale om en række ulykkestilfælde, fx i form af trusler om vold, vold eller lignende, der hver især anerkendes som ulykkestilfælde. Hvis der herudover er belastende episoder, der ikke er anerkendt, vil der være mulighed for at bedømme det samlede forløb og anerkende lidelsen som erhvervssygdom, hvis kriterierne i øvrigt er opfyldt.

Eksempel 30

En lokomotivfører, der havde været ansat hos DSB

gennem 30 år, havde gennem årene været udsat for flere belastende episoder. Han havde påkørt en selvmorder og oplevet flere påkørsler af mennesker. Han var blevet truet med en kniv. Efter at han var tæt på at påkøre en flok berusede personer, blev han sygemeldt. Han udviklede et posttraumatisk stress-syndrom. Sagen blev anerkendt efter indstilling fra Erhvervssygdomsudvalget, der lagde vægt på, at skadelidte havde været udsat for adskillige stærkt psykisk belastende begivenheder som lokomotivfører og havde udviklet posttraumatisk stress-syndrom med angstsymptomer, flash-backfænomener (mareridt) og undvigelsesadfærd.

Eksempel 31

En socialpædagog havde siden 1963 arbejdet med psykisk handicappede, primært med psykisk handicappede mænd. Skadelidte havde fået anerkendt tre voldsepisoder som ulykkestilfælde. I 1992 blev et psykisk traume anerkendt som et ulykkestilfælde med erstatning for mén. Arbejdsskadestyrelsen anerkendte ikke den psykiske lidelse som erhvervssygdom. Erhvervssygdomsudvalget lagde i indstillingen vægt på, at skadelidte ikke siden hændelsen i 1992, der allerede var anerkendt som et ulykkestilfælde, havde været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende voldsomme oplevelser i et omfang, der kunne medføre en varig psykisk lidelse. Udvalget lagde endvidere vægt på, at der ikke var beskrevet psykiske følger udover, hvad der allerede var blevet erstattet som følge af de anerkendte ulykkestilfælde.

Eksempel 32

En plejer havde været ansat på psykiatrisk plejehjem siden 1978 som fast nattevagt. I de senere år havde han været alene på nattevagt. To episoder var anmeldt og anerkendt som ulykkestilfælde. I marts 1992 blev han sparket af en truende og udskældende patient.

Hændelsen blev anerkendt som et ulykkestilfælde uden erstatningsberettigende følger. Efter denne episode fik skadelidte voldsomme angstanfald, grædture og angst for mørke. Han påbegyndte arbejdet igen i juni 1992. I 1994 var der voldsepisoder, hvor kollegerne var involveret, og skadelidte fik det igen dårligt og begyndte at drikke. Lidelsen blev ikke anerkendt som en erhvervssygdom. Erhvervssygdomsudvalget lagde i indstillingen vægt på, at begivenheden i 1992 var anerkendt som et ulykkestilfælde, og at skadelidte i 1992 udviklede symptomer på en posttraumatisk stress-tilstand, der blev kompliceret af et overforbrug af alkohol. Tilstanden var forbigående, men skadelidte havde et tilbagefald i 1994 i forbindelse med vold/trusselsepisoder over for kolleger. Udvalget lagde vægt på, at der ikke i forbindelse med tilbagefaldet var dokumenteret et relevant psykisk traume.

6. GODTGØRELSE FOR MÍN

Míngraden fastsættes i samarbejde med Arbejdsskadestyrelsens lægekonsulent i overensstemmelse med § 33 i lov om sikring mod følger af arbejdsskade og Arbejdsskadestyrelsens méntabel.

7. ERSTATNING FOR ERHVERVSEVNETAB

Erstatning for tab af erhvervsevne fastsættes i overensstemmelse med § 32 i lov om sikring mod følger af arbejdsskade og Arbejdsskadestyrelsens vejledning om erstatning for tab af erhvervsevne.

BILAG

AKUT BELASTNINGSREAKTION

WHO's internationale sygdomsklassifikation nr. 10
(ICD 10).

A: Udsættelse for exceptionel svær fysisk eller psykisk belastning af katastrofekarakter.

B: Reaktionen opstår umiddelbart inden for en time efterfulgt af symptomer:

1: Symptomer som ved generaliseret angsttilstand.

- 2: (a) tilbagetrukkethed
(b) bevidsthedsindsnævring
(c) desorientering
(d) vrede eller verbal aggressivitet
(e) fortvivelse eller håbløshed
(f) overdreven eller formålsløs hyperaktivitet
(g) ubehersket og overdreven sorgreaktion i forhold til kulturel baggrund

C: Symptomerne aftager hurtigt

- 1: mindre end 8 timer ved forbigående belastning
2: mindre end 48 timer ved bestående belastning

D: Anden psykisk lidelse udelukkes.

POSTTRAUMATISK BELASTNINGSREAKTION

A: Tidligere udsættelse for exceptionel svær belastning af katastrofekarakter

B: (1) tilbagevendende genoplevelse af traumet i „flash-backs“, påtrængende erindringer eller mareridt

eller

(2) stærkt ubehag ved udsættelse for omstændigheder, der minder om traumet

C: Undgåelse af alt, der minder om traumet.

D: (1) delvis, eventuel fuld amnesi (fortrængning) af den traumatiske oplevelse

eller

(2) vedvarende symptomer på psykisk overfølsomhed eller alarmberedskab herunder mindst to af følgende:

(a) ind- og gennemsovningsbesvær

(b) irritabilitet eller vredesudbrud

(c) koncentrationsbesvær

(d) hypervigiliet (væren på vagt)

(e) tilbøjelighed til at fare sammen

E: Optræder inden for 6 måneder efter den traumatiske oplevelse.

PERSONLIGHEDSÆNDRING EFTER KATASTROFE- OPLEVELSE

A: Vedvarende personlighedsændring efter udsættelse for exceptionel belastning (KZ-lejr, tortur, krigshandling, naturkatastrofe). Symptomerne vil typisk opstå efter nogle måneder eller i forløbet efter en posttraumatisk stress-reaktion.

B: To eller flere af følgende symptomer skal være opfyldt:

(1) fjendtlig eller mistroisk holdning

(2) social isolationstendens

(3) tomheds- eller håbløshedsfølelse

(4) kronisk anspændthed eller vagtsomhed

(5) følelse af fremmedgjorthed

C: Påvirkning af dagliglivsfunktioner, af velbefindende og/eller af omgivelserne.

D: Varighed i 2 år eller mere. Diagnosen kan først stilles, efter at der har været symptomer i 2 år.

E: Ingen tidligere påfaldende personlighedstræk.

F: Ikke forbundet med anden psykisk lidelse, undtagen evt. posttraumatisk belastningssyndrom.

G: Organisk ætiologi udelukkes.

Æbeløgade 1 Postboks 3000
2100 København Ø

Tlf: 39 17 77 00

Fax: 39 17 77 11

Hjemmeside: www.ask.dk